

Narzecze północne

Nr 115. Gwara chełmska, mieszana z polską. Wieś Stężycza nad Wieprzem, na zachód od Chełma i Rejowca.

Stużycza, stużycykiji lude, stużycyaki.

to ćüąa mujła guspudłarka; xałupa, studłoga, ubłora, stłajna, xlif, pódłłaše. stuller zrubliq dva lokna cy dvi woknuf. ny treba udmyklat'i dvyryly, bo idlut' młuxi. na tym uşku jest brudna puşt'ilil. nalli nafty w lampu i zaşf'it'li, bo tlemno. un şid'lit' na gafci. w mujlim stulli nymła şuffledy f stłoliku. to ćüąa naša famlilja: tłato młama, şistr'la, brat, vnuk, Źadek, bapka, praŹładek, ćlotka, d'let'ko (= wuj, stryj) Źet', nyvlistka, teşt', teşt'lixa, ujčlym, młaçuxa, şirut'la, wduw'la, wduw'leć. f studłoli jest zapuyle, tuyk, moġot'it'şa na tłoci, zapuylńića, plarsok (drewniany loch), kartłofli liŹiet' fkupćłovi, id'li veş, prlyneş kartłofli splarsku. kuyn ji şlino zza drab'liny. veŹ-vidleuķi rustraşleş hnuyj. id'li traşt'li hnoju. čy prynleşlişte vadro vudly? fčora burunuv'alişmy pole, rullu. xot'mo puuşkuv'at'i, ubrlaluv'at'i, razuv'at'i kartofli. vlyklypíte mi kloşu, nłapyrstok i klin zab'lıva şa muġutklom. davńlij Źieli şirparńi a teraz klošet'. koşit'şa na şt'inlu, na puńlit, na ġarşćli. şlufła du vlijańa zbuyŹa, un zaińiy tuyk, čy tuyk zamlet'uny? vlynyşte şmit'le. na kunuvruytku şa pradle, w włozl jest dyşel, na perledńuj Źłoćl jest ryčień, w ryčanovi kũńlci, peruyd z-zadom zũlončunyj ruzvloruju, w tlylnuj Źłoćl jest şnic'i, podłuška, w ruzvłory jest Źurka na tlylńik, na

vloži jest hnujuváci, klopnyji drab'liny, du klopnyx drab'inuf putr'libnyji l'ušni, n'la-lustki. W vloži jest štyry kuŷy. kogo zrobo'uno z kuŷytki, w šrotku jest bukš, f koli jest sprlyxi, na sprlyxi nakvadla ša zylona i kogo ukuto ubručlom. U nas zaprahla ša kuŷle f šlij'u, f puššoro, f um'ut. šlino kvadle ša na wuys, plotom pryvlezuje ša puvlenzom, gaŷeuxlom šnurklami. un wlywyrnuu fuŷru šlina. W nlašym guspudlarstf'i jest kuŷn, ŷloger, kublyua, žiryb'le, šfiŷle, vlepyrk, purušleta, jaŷufkli, jaŷu-viči, t'ileta, ŷlyfiči, jahŷleta, kuŷu d'omu xlod'it' kuŷt i kuŷtka, kutly ŷlaput' mlyšy a pes jilnluje guspudlarki ud zlod'ija. kuŷn maje hryvu, uŷyn, nuyzdry, jide ša na kuŷlovi vyrx'om. jaŷyŷka zaŷum'laa se plazur ŷ nuh'li — w nuži, wlyŷmiŷe jest u jaŷyŷki na wlyŷmiŷu jest čički, š čičok lit'lit' muŷk'lo. Zablituju šf'iu, vlepyrka sm'alet' albo plaŷet' harlečuju wud'loju, potom vlišajut' za zladniji n'ohi, rusplorujut' brux, wyjm'ajut' kiškli, ŷt'in'ajut' ŷep, wypusk'ajut' krof, d'ilet' na puŷetki, z m'lesa r'obet' kiŷblasy, s kryvli pyk'ut' kiškli. Zy šrotka wyjm'ajut' sleree, lletkuje, wun-tr'obu, nyrki, udyjm'ajut' sxap, puxr'ept'ina (= poledwica). z nuŷx wlarat' drahli. b'gonu ššyvlajut' i fpyxlajut' w ŷu kaw'laŷkaŷni spuŷlinu i robat' slaŷo. Samu spu-ŷlinu slolet' i skvad'ajut' w bučuŷyku albo flasku. w bloru žyje žviryn'la: vlyŷurka, txuŷr, lis, myd'vit', voŷk, jiš. u nas lletajut' p'laši: ŷlastufki, blot'uny, jastraby ŷy šulakli, wruŷbli, wur'ony, skawruŷnki, na nlašuj stud'oli blot'uny zrub'ili dvi h'lezd-uf. pščoŷy žyjut' w ul'ovi, robet' muŷt, wuŷk, wušč'lynu. r'uka zlin'la ša w ŷlykt'uv'i, w klišt'i, jest duŷloŷa i placi. miŷ ščest'e že ft'ik, bo byl'ap mu bid'la. čuŷ jest suablyi, nyduležny. ton čuŷ xuruw'laŷ na frlybru i maje na ŷloči bilm'lo. ježeli ša zalore štyr'ile to jest rulle, ježeli ša ny ore feale to jest lugur. w zbuŷžu rušile xfaše: konkol, bu'lavat, puvyŷka, hurlošok, bud'akli, pukrlyva.

Zapisał Wl. Kuraszkiewicz w lecie 1938 r.

Nr 116. Gwara włodawska. Wieś Lubień, 14 km na zachód od Włodawy.

buŷ sob'le starlyk ščo maŷ try synly. jek uny pudrusli to wlyradyŷ na s'lužbu. id'ete sob'le d'etki samli zarublejete, a za s'em let pryxlot'te ščoob ja was poblačuŷy peret smert'u. to dwa pryšlo do jloho a trlet'oho ne bullo šče razlom z jimly dw'oma. un pytlajec'e'a deš toj tretyj pod'lyš'a. a my ne zn'ajem dle wun, jak žyje to prlyjde. na wlos'mom r'ocy pryxlodyt' trlet'ij i p'losyc'e'a n'la-nuč. starlyk otklazujec'e'a. nem'la vas de položyly plaŷe. to ja klaže l'ležu de n'lebut', ot sollomy m'ie prynle-sete snuplok, toj perenočluj. to starlyk šče odmahlajec'e'a od jloho, a un klaže: jaž n'idle bl'oli ne pujd'u, no bludu wwas nočuwlaty. pušloŷ starlyk, pryŷuŷ snuplok sollomy, posteliŷ jom'lu na l'laŷcy polah'laŷy s'platy i stali sob'le hovorlyty obl'adva. i starlyk klaže: ja maŷ try synly i wlyradyŷ jix na s'v'iet na s'lužbu. to dva klaže pryxodly do m'lene a trlet'oho nym'la, cy wun de žyje, kolle ne pryxlodyt'. — to v'iete ne blačyli trlet'oho, no tu tuplirože sob'le podyv'iete s'a na jloho. tep'er un pry-šloŷ do vas. — a cyš to ty slyŷku m'uej? a ja teble ne puzn'laŷ. — ja sam d'lumaŷ cy v'iete ne puzn'ali. — i deš ty kaže buŷ, deš ty je, šo ty taklym planom pryšloŷ do m'lene. — ja wam kaže tatu skaž'lu ws'u p'raŷdu, ja kaže je slamyj najstlaršyž zlod'ij. bez m'loji v'iedomosty nič'lo nič'loho ne fkraŷ. wžež ja kaže ud was ne pujd'u bludu wwas — to m'ie klaže slyŷku f'styd blude ščo ty taklyj je. — ot klaže nyč, ja

bludu ženlyty s'a. — loušem slynku to ženlys'a, a dležby ty za d'ieučynoju pušlou šuklaty soble. — ja kłaže tlatu vas vlyražu, viete plujdete. id'iete kaže do dvorla do plana, nex svojlu dočklu oddlas'e' za mlene. a jag blude pytlaty s'a jaklyj ja je, to skaž'iete planovy, ščo ja je najstlaršyj zlodyj. zaxlodyt' starlyk do pana: žeň dlobryj paie. a ščo sklažeš. a prlošu plana mūej syn pryslaų menle do plana žeb viete dočklu oddalli za mloho slyna. — jaklyj twūej syn znlaje čyn. — mūej syn prlošu plana je najstlaršyj zlodyj. — dlobre ščo wūen taklyj, to idly starlušku do dlomu i skažly slynovy nex pryde w nočie i tlyji klony kotlory ja mlaju do vyjladzu f stlajni nex jix ukradle ũ mlene z brlyčkoju, tohdly oddlam dočklu sfojlu za jloho — prylodyt starlyk do domu i rusklazuje, a syn kłaže: to klony moji bludut'.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1937 r.

Nr 117. Gwara południowopodlaska, mieszana z polską. Wieś Ostrówki na północ od Parczewa i Wohynia.

Luźne zdania i wyrazy.

vodla t'ečle. xlop nes'le s'ieno. uon berle hnuoj. zameťle stodlołu. wže zańuoił píslok. mišlok kartlofluf. što ty xoč od mleie, ja ot- t'lebe ničloho ne xoču. mne ničloho ne trleba. to biedny xlopec' — a to xlitry. ton maje ščas'e'e, bo un s'a na plewno w mišklu rod'it. bilmo f końla s'liwoho. ja xmlelu ne maju, tylko jačmiēn, owles, žyto, kartlofli, lon, prloso, slońlečnik. kleps'koho maje końla byle jakloho zuws'iem. trleba lon t'ert'i čyli lomlat'i. uon vez'le zblože. solloma: pros'ulanka, jačm'ienka, ows'lanka. žytnloje s'e'ernlo. peremlerznut'i i zaxoriēt'i a potuom ležlat'i. snoplok, perev'laslo, koloskli, luz'era, peńlok z d'ereva.

Ostruowki byli mižly uńjlač'kimi s'lelami čyli luđmi, i dla toho my hovorly ja- zlykom xaxlac'kim, a bylis'mo narlodom katolickim. my z'is puojd'em žat'li. ja mlaju nlovyje s'erply, bom wčoraj był na jarmarku i kupilem. wstlawem rano, pošloem najwperš do xliwla, podawlaem trlas'aneki jakoškam, a końlovi s'iena, pryšlo- lem do dlom, zmlóvilēm plač'or, a potlom pošlo do sus'ieda, bo mieli jičat'i na za- rlobok, wes't'li do miesta žydovi kartlofli. w wuole'i luzlec'kuj. do s'ella ossowlaja pryvez'li ks'lenža, xt'iel žleby im d'let'i ks'e'il i dał dwom param šluby. najšols'a prot'liwny čolov'iek i pošlo do Prohlalin i skazlaų strlažniku že ks'one je w osowuoj. i ton pryjexaų i xt'iel ks'lenža zlapat'i, ale furmlanka stojla hotlowa po drluhuj storońie izbly i ks'one druhlymi dverlyma vlyjšol i ft'ekli na bołoto w stoškli. a luđe s'a rozyšli.

Zapisał Wł. Kuraszkiwicz w lecie 1938 r.

Nr 118. Gwara brzeska. Wieś Kobylany, 7 km na zachód od Brześcia.

Luźne zdania i wyrazy.

w jloho t'laške žlye'e, bo mlało mlaje zemli. blaržo bydłuje. kún stojlit' w xlyvi. xliw, kluńa, pud'virje, pryhumleie, plüt z xworostlu, wun purublyu ws'i lokna, stolar zrublyw dvi ukni, mlaje dvi pudvalyny dublavy i dvi susnlovy. w tuj xlaty zrubly

dví nuvlyx styńli, puhnyły wsí s'c'liny. zaswytylly llampu bo tlemno ŷ x'laty, nallij, gazu. m'luxa llazyt' pu styńli. st'flicxa sullomána, ustrliški i huľuvačli. p'lopyl, slaža. pič, putp'ličče, z'lapyk (tj. zapiecek). ne treba utčyńlaty dverly bo zlymno. wun sydlyt' na lawcy. juh'o lü'žko dla mlene za kur'lotke. d'íd, p'rladyđ ny mlaje mlatera. wčym, m'lačuxa, nyv'listka, wd'uv'la, wd'uv'lec', bastr'luk. d'lat'ku de idlete? ž'loľub na ubruk, zas'lk na s'ino. typler h'lorut' p'ľuhom, a ŷplerš, dawńlij hur'lały sux'loju. typler wuľočat' ž'elliznymy blorunamy a dawńlij skur'loďyły dyryv'lanymy. wun xuč'lyj z'vijau žlyto. myt'la i čerenok, v'ľlynyk w x'laty. wun zamüü pud'ľohu. x'łata wže zamlet'una, wykiń s'mlit't'e. süška obh'loruvaty kart'loxly. kus'la, idly vlyklepy k'ľosu bo tup'łaja, kus's'le, k'ľulka, nap'lerstok, zaput'lyłok (tj. klin). dawńlij ž'lały serplamy a typleryčka ws'o k'ľos'at' kus'loju. c'ip, cyp'lytko, byj'łak, uż'loľka i dva v'azukli. w'loły, w'lozy, jarm'la še i zan'lozy — ws'o čum'lac'koje dobr'lo. un'la pradle kun'lopylly abo lon, w'łownu, šers'c', p'ľadyvo, p'ľysara, tellata. kün, žereb'luk. svyń'la v'lep'ryk, k'ľormnyk, purus'łata, k'ľernuz. küt, küška (tj. kotka), kutyń'łata. myd'v'lit', z'ľapały myd'vyd'ła. Ľlastuńka, ž'ľavoronok, wuru'ľlij, j'łastrub, ny wybyr'łaj j'ij'lec' z hnyzd'la swyń'la purus'łat navella w klubely (klubelo tj. gniazdo zwierzęce). ž'łaba, j'łasčurka, čer'v'łak, pč'ulla, pč'ulnyk (tj. ul), w'łosok, m'íd. p'ľodlyj ty hunc'ľoto. z'ľodyj m'iu ščas'c'e že ft'ük, žyto, pšenlyc'a, j'ar'lynnyc'a. s'ľynlečnyk. p'ľlüsvysko, j'łasčynsko, lü'řwysko, kart'loxlysko. kol'ľođaz, lüd, k'ľyha, h'ľinyj, d'łereva ŷbrosly h'ľinyjom. na n'leby s'v'ľityt' slonce w deń a w nočli z'ľory i k'ľažlyč albo m'ľis'ac', r'ładuha. pu'ľixau s künmy na nuč'li, n'la nuč. j'ľide na kuń'ľovy, x'ľlopec' šmlytko byž'lyt'. stypl'an — stypl'anyxa, korn'lylo — korn'lylyxa, myx'łal, juzypl'at, wasyl, xw'łedur, x'łem'ľün, hryc', hu'ľy'ľan (juljan), haraslym, swoj'ľüj ž'ľüncy d'łaty, zhublyu w s'ľiny, f sol'ľomy, na dor'ľozy, b'ľila š'łapka, na jüj, na ber'ľezy. ja spl'ľu, kup'ľu, wonly spl'at', kup'łat'. treba jumu pumuxč'ly, napečly x'ľliba. jak sx'łočemo to dam'lo. ja joh'lo zbuž'ľu. ja tam ny xož'ľu. na myž'li rustle h'ľuša. my prynesem du was myd'v'izž'ľoho s'łala. puš'ľla du sp'ľovedy, povezly dyt'lynu xrestlyty. poj'ľixaly. č'ľila hospod'łarka. st'łolar zrublyw d'vi uk'ľli. w muj'ľomu stu'ľovy nym'la st'łolyka. d'łajte m'ľli č'lystu pust'ľelu. v'ľlysyt' na styńli.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1938 r.

Nr 119. Gwara podlaska. Wieś Sycyna na zachód od Białej.

Slyčyna, slyčync'i.

hovorlyli že to bos'unly to tak vonly. pan buk kaz'łau ne rozv'łazuj m'ľšk'la bo ne muoźna, ale wuon x'ľlięu zob'łacyt'i šeo ja nes'ľu. jak wuon rozv'łaz'łau ton m'ľš'łok, jak toje x'ľlynuło iz m'ľšk'la, ruoźne žably, koroply (k'ľorop = ropucha), užyč'e, jaščurk'li. tak j'ľoho pan buk nakaz'łau že m'ľus'iš toje zob'łat'i, kedys' vlypus'c'iq. no tu wuon na z'ľis' deń z'ľir'łaje bo tu množlyts'a i ne vlyz'ľir'łaje n'ľigdy.

jak pščoły zr'łojats'a, let'łat — to ix z'łaplaje, pokr'ľojit wod'ľoju i toďly m'łatki pošuk'łaje i do Ľulija s'a fsadlit i uny tam paru dñie jak wže ukreplats'a toďly s'a m'łatku wypušč'łaje z mat'ľošńika i wonly toďly wže berluts'a za rob'łotu i zarob'łajut sob'ľie m'ľed i šykujut s'a na z'ľimu. jak jest d'ľužo m'ľedu, to wlybere polo'ľinu a r'ľeštu zo- st'łavit dla jix na z'ľimu.

bahon veliki a po serleđni h, a lonka pud rikloju, zahuon, pislok, hlina i lies.
 sonce sviēt'it na nlebi a miešec' i zory, tenča, jak žis' ne zr'obiš to uz'artwa. powjuow
 klońi na nučlie w wlečefi, pryvuw klońi iz nučuow. nuoč i puownoč. pole, dwie
 ploli, ws'ie pola. kupiu dwie s'viniē, popr'odaw us'ie s'vini, odna s'viniā. dwie s'c'iniē
 zavalilo s'a, ws'ie s'c'ieny zvalili s'a. dwie vidrie okovity, piva, ws'ie viedra. dwie
 korlovy, ws'ie korowly, xlutko let'lit xlopec' bieškom. abo jiede na koñie stuol do
 tuol. čy ty jomlu das'li? wuon jest w d'loma — jiest snedlane, ja ne pujdu wuon
 pošlou, wčorakaj tam byw. ja toho ne kupju i vony ne klupjat, nie. ja c'ongle xožu,
 zanlužu, pohožlu, zasažany kartofli. t'laško žlyt'i na s'viet'i, bidla zablita. w sadlu
 jest jablynie, hrlušy, wišnie, sliwki. t'iesto s'a miesit fkoplane i na pirohli na kluckli
 zatierka, d'žla na xlieb. hñizdo blos'unove na topollovi, jak od'in topuol, a dužo to
 topolie. miew ščlas'ce že ut'uok, bo bylib jemlu dali! pametlaju kozlaki byli w selie
 šyes'c' liet. žyto i ryepa, c'ibula, časnlyk, solonlečnik. čy viete xločete...

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1938 r.

Nr 120. Gwara podlaska, mieszana z polską, mazurząca. Wieś Cecele pod Siemiatyczami.

lon še šeje na polu. potuom joho plelut raz abo dva, jak xto xloce, a potuom jak
 uzle dozdfieje to rwut i v'lazut w takli puclecki i skladajut w kuckli. jag-wuon
 wlyxne wtedy przyzłaje gosp'odar ssolom'anym' perlevaslam' nar'obanym' d'loma
 i vlaze ty kuckli i kladle na perlevaslo po try abo štlyry i zvlaze kul i tedy kladle
 na wuoz, pryvezle do d'lomu do stod'loly, zdlyjme johlo s-fuory na kleplisko i tedy
 koñla i plustyj wuoz vlypxne a lon tedy ze swleju rozłinoju bje kijanklamy (stery
 synly i pać doclok). našlie zberlut w mislok a toje wołokno sklostrykoju zawezlut
 do liesa abo na smuh postlelut a xto xoce to w w'odu namloeyt. polezlyt dwie ne-
 žieli w wožie cy kuolko i tedy wlyjme johlo z wodly i postlelit na smužie. jag-wuon
 uzle ullezytće to tedy žbirlaje johlo, sažłaje w piec w xliblovy, slusyt a clasom to
 w lieši jest suslarñi takli, jak slusat w xliblovym pecyē to policija plise protokloly bo
 ne wuolno, bo od liskry casom r'obitće pozlar. wymłaje s-pecyē sukij lon, idle do
 xlivla tam jest tlerñia i tre kobieta a zotlery klepe na stłupi albo na peñklovy
 i potluom odželaje kloce od hołovlok i ot koryeña oslobno i tedy pradle kloce na
 miexi, a otrlepamy lon jlesce c'ese na scuōtēi i znoy kloce od hołovlok odžlelno i od
 koryeña odžlelno. to od hołovlok na naha'vliči pradle a ot koryeña kloce jak plekne
 jest to sobie na koslulu i lon tagze slamo na koslulu, a jak ny jest ładne to colovli-
 kovi na naha'vliči. a drluha kobieta v'ložme prodlać bo na podatok trleba hrlosy
 zaplaćliči. lon kotlory spr'ložony motłaje na polokēuoku albo na talku i tedy namo-
 tlaje mlotok. perelicyt kuolko plasom i kuolko soblie spulok spr'łala na ton mlotok.
 jak muotkuw zberletće mnūoho, wložme plopełu rozmolložit ton plopeł z wodloju
 abo w r'lašči i tedy maclaje tlyji muotki w tuom plopełovi. to nazyvłajetće h. i tedy
 tudze vlypalona jest piec i tyje muotki namocelony w tuoj rašči klidaje ix w piec
 zeby biely muotki byli, zlolit. zlotry dñi trymaje ix w pecyē y wlyme ix s pecyē
 i wezle na fiecku, wlymyje, wlyšastaje na wožie i tedy wlysusyt ix, r'obit krloxmal
 z mukli jaklei nybut', xoc' zlytñuj, albo psennuj, na pluot poviesaje. uñli znoy wlys-

kraúelóvi. xvetkova dockla, xvedor'ova cuórka. povúoz do místa sto nybud': ovlecku, švínu, zbuóze. utúok z dlomu, zamúou podwuore, na juom je cyrv'ona šlapka. a na juój biela xustka. swojuój zuónci stoš dat'i. to je tw'erde, a to sce twerd'lejse, mlakse, lekse. ja tam ny pujdlu, wuon pos'ol, von'a pošla, voúie pošli. ja špu, voúie špat, voúie byli w doma, wsie do šlubu jiedut a i píx'otami idlut. sto voúie klupat, my klupim abo kup'ili, sto vy klupite? sto víete kupov'ali. trudno skazat'i starlomu c'leko'vi. treba jom'lu pomoze'li napee'li xleba. cy ty jom'lu daši, my dam'o, vy daste, voúie nie ne dadlut. sto my budem roblit'i, wuon ny maje zymlie, hospodark'i. my je w doma wsie a d'iet'i x'od'at do sk'oty i n'osat k'sonek'li. spaney'er robit'e do xodu do budn'owoho, svojli roboty xašat je.

Zapisał Wl. Kuraszkievicz w lecie 1937 r.

Nr 122. Gwara pólnocnopodlaska. Między Bielskiem i Hajnówką.

Wieś Łosinka na pólnoc od Hajnówki. Luźne wyrazy i zdania.

łos'ins'ki lude łos'in'elane. puojdem do vine'lu. vellika bidla i t'aško žlyt'i. štos' v'is'it na s'e'ímie. wuon s'id'lit na por'oz'i. puojdem do kluúni mołot'it'i. pi'eč, prlypi'čok, p'opeł. s'írot'la, wdo'vica. t'iesto, xlieb d'ieška, vídr'lo nos'ifi jiedlo. žlat'i žlyto i ko-s'lit'i s'ieno. pokuos, odn'a žmleńa, d'we žmleńi, ws'ie žmeńie. s'iečkar'nia, c'iep, c'íp'lińie, bijlak, už'ouka, dwa vezuk'li. mít'la w kluúni, a víeńik w xlat'i. fuóra s'iena. kol'odec, muost. luod. kryłi pływ'ut po wod'ie, na nebi sonce, m'lesec s'viet'it. petn'acet', devet'n'acet'. utúok, wlyńus, odnúos, zamúow kluúnu.. víete puojdete pomoš'eli pos'obit'i, leš'eli splat'i. s kuóúni, na kloúux.

Nr 123. Wieś Orzeszkowo na południe od Hajnówki.

or'ieškuws'ki llude. ne m'ložna hryšlyty. pojiechali vyn'elaty s'a zwuon, zwunn'ye'a. zanestly dyt'la do xryst'lu. pi'eč, prlyp'ičok, z'apyc'ok. dež bludu xodlyty. t'lemno u xlaty. c'ep, bujak, poblyu bujak'la, už'ouka, vezluk, cyp'lyńie. zas'ek, s'jeno, t'jesto, vezlaty snoply. z'ubor — dwa zubri'e, ws'ye zubri'e. hnyzd'lo, hlajs'e'or č'orny jak blus'ol. pon'yebje (tj. podniebienie). xmiel, solon'ečnyk. nas'yenie, s'yemja s kol'op-ńuu. kart'oxlisko, žlytnysko, w'owsysko. z'łodyj, z'łod'uha, lin'lyvyj, biednyj, bydla. odlyn palec', t'elo, pet'la (tj. pięta), pečuonka. piat', š'es'e', s'yem, wuos'um, d'levet', d'leset', petn'acet', symn'acet', wus'umn'acet', devet'n'acet', peddys'lat, s'yemdys'at, pyslok, hlina, klameń, bah'on, ned'yela, pońed'yelok. tryv'oha — treba uťykaty, b'ešcy — dav'aj byž'ie'mo! xto š'vlyt'cyj. wuon vlyńus s xlaty, pryńuoz — do xlaty. na juom t'esne ubra'nie. d'laty mołoduój žuone'i. w zemlie, w n'eby, w s'yeny w solomy, na berlozy, w xlaty. pečly xlieb. kuon — dva końie, pušli klony. odn'a styn'la, d'vie styn'ye, ws'ye stieny. odn'e okn'lo, d'vie okn'ye — lokna. wuon poš'ou víete pušli i ja pujdlu, ty puojdeš. my puojdem. ja lub'lu a von'ly lub'jat. d'lažby koń'ovy jesty kob mieu, kob u men'e bu'lo.

Nr 124. Wieś Ogrodniki na północ od Narwi.

horłodníci. de puojdeš. tlemno u x'lac'í. ja né x'loču toh'o roblic'í. wdovlec'. ja teble ní x'loču. serp, ž'lac'í žyto na žmeńie. kos'ic'í s'íeno. c'iep — c'íplilne, b'íj'lak. w stod'lo'li m'ít'la u x'lac'í víeńik. zamlec'one s'mlic'e. čy pojiēdeš do liēsa. m'ied — ním'la m'iedu. n'id'obre p'ole. p'is'lok i b'id'la. br'lac'í v'iodu s kol'oz'is'a. n'iz'ela, pońi-
'le'ok, ũ't'lorok, sered'la, četv'er, p'lat'nic'a, los'eń i vesn'la, léto, z'ím'la. vez'le dr'lova, pry'v'uo'z, nes'le s p'ola — pry'v'uos, zam'uo'ŕ k'luńu — p'los'li zamet'le. h'ń'z'd'lo na be-
r'loz'í, na zem'lie. treba pomox'č'li napeč'li x'lieba.

Zapisał Wł. Kuraszkiewicz w lecie 1937 r.

Nr 125. Gwara prużańska. Wieś Szczerezewo, na południowy zachód od Prużan.

Luźne zdania i wyrazy.

šęyrč'lovo, lude šęyrč'lova.

syd'lyt na por'loz'í, na okń'li na st'ėń'li. odn'la styn'la, d'vi styn'li, fs'í s'e'liny. m'luxa
lazyt po stelli (tj. po suficie). por'lu'x(x). treba otčyńlyty d'vlery. zasfytly lampu bo
ny v'lydno u x'laty. treba natoplyty pič kob bullo tep'lo. z'lapyč'ok, p'lypyč'ok s pli-
t'loju. h'eto fs'a moj'la s'ėmj'la: blac'ko, m'laty, dyt'yna. to syrot'a bo ny m'aje m'at'yra.
poš'ou yz m'latyroju. tlešča i swykr'loju. ny m'aje sweji swykr'v'li. w'lyky na hn'ų'j.
syčkar'na s'lic'ku f'izaty. d'liška na t'isto, s'e'ah'olka na kap'ustu, kla'ub'ę na žyto.
odn'le vydr'lo d'vi v'ėd'f'li fs'í v'lidra. kos'lyty na pok'ł'ys, ž'laty na žmeń'li. c'ip: cyp'lyno,
by'jak, u'ž'ouka, pru'žakly. š'lopla — treba z'v'lijaty žyto. myt'la zamyt'laty t'ų'k. v'li-
nyk byz myt'lišča. w'ų'n v'lymy'ę s'mlic'e s x'laty. w'ų'n s'mlic'e zam'ų'ę. lon, von'la
pradle kud'lelu. teper zbu'ž lipše r'odyt. lypa — lyko svyń'la — d'vi svyń'li — fs'í
sv'lyny. hny'z'd'lo, ž'avoronok. ž'aba. to hult'aj, z'łodyj. xw'oryj, xworo'v'likovat'j,
xworo'ba t'laška. byl'm'lo. m'iu šč'las'e ščo ut'ų'k, bul'ab jom'lu byd'la. p'ys'lok, my-
š'ok. l'lanysko, hryč'lanysko, horoxov'lyńne, zy lnu kor'losta. l'ų'd, kr'lyha, b'lyty
mor'loz, lynyj na klońu. k'ų'n obr'ų's lynyjem. slonce s'v'lytyt na n'leby m'lis'ac i zvezd'la.
hrym'lyt m'ų'eno. p'ų'ęnoč, v'lečor pow'ų'ę klony na noč'li. spod'nyca, po'lot'lan'k
sw'leji ro'boty. t'lisny, prost'ų'ny č'loboty. puš'la tancov'laty, spyv'laty. ballija abo
noč'ouky byl'lyty od'ležu. od'lon, d'vla, try, š't'lyry p'iat', šys'e', s'im, w'ų'slim, d'levet',
d'leset', odyn'acset', petn'acset', šysn'acset' semn'acset', vos'ėmn'acset', dyvetn'ac-
set', dvlacset', slorok. pyddys'at, v'us'imdys'at, d'ėvyn'losto (star'lyji devetdes'at),
t'ys'ača, myl'ijlon. w'ų'n j'lide na koń'li, na voz'lu. x'lutko by'ž'lyt, p'tluška let'lyt. s'ad'laje
na h'au'cy. l'ų'h na h'au'ku. ja umyv'aju s'a, umy'ę s'a, w'ų'n umyv'ajetsa. sk'ų'l ty
id'eš? ja st'ų'l a toj č'olov'lik stamt'ų'l. odn'le p'ole, d'vi p'oly, fs'í polla, okń'li — lokna,
na j'ų'm jes'e' nov'la š'lapka, na j'ų' nov'la x'lustka. naj'š'loę w zem'li, u so'łomy, u s'í-
novy zhub'lyę. na dor'loz'í, na byr'loz'í, u x'laty. tom'lu žyw'letsa d'obre, a tomu nyč'loho.
my k'łupymo, v'ite zr'obyte, von'ly k'łupat, t'opat, zr'obat (albo tež:) sp'jat k'łupat,
z'łoulat. ja splu, kup'lu, z'łoulu. napeč'li x'liba, pos'lobyty to pomoš'tly, l'lešty sp'laty.
d'laty: koń'levy — klońum, vo'łovy — vo'lam, svyń'li — sv'lyńum, par'šuk'lovy,
ov'leccy, oveč'klam, skoń'em — sk'ų'nymy, z oveč'klamy is s'v'nyń'leju — is sv'ny'mly,
s tellatom — s tellat'my, sporos'latom — sporos'lat'my. tam x'lod'at — n'os'at, ja tam

xodlyu, postojlanno xožlu, xloďyš, ny xloču. pryńú's — prynu's, dam — čy ty dasly — damlo — dastle. xločemo, xločut. budu robyty, b'udut robyty — robyty mut. robytymo, víte budete robyty — robyty metle, ty robyty myš. wú'n bezžlytnyj ny mlaje dytlej, svynlej, klonyj. ja postojlanno vožlu korlovu i ny mohu prodlaty. ja johlo zbužlu. mežl'a. tam pušlla johlo mlaty. u johlo nymla mlatyra. wú'n kuplyu. swojúj mlately hostlyncea ũblačyū johlo mlatera. is swleju mlatyroju. mežly ludmly. hovorlyū o swojūj xwloruj mlately. fs'i mlateri škodlujut swojx dytlej. skaz'laū mlateram. blačyū tyji fs'i mlately. hovoryū stymy matef'amy, hovorlyly o tyx us'ix matef'ax. taklyx cerkloū — cerkwlyj nymla. na tyx cerkw'ax uže pohnylli kryšy (strixa ssollomy). ale, xodyli, to tak uščerčeví. hołos'latyn, starunly a zaw'erše, devetkly, zalíšše, swyščly to uže: ale, soklolyku, bully, xodlyly.

Zapisał Wł. Kuraskiewicz w lecie 1938 r.

Nr 126. Gwara czernihowska. Wieś Chorobrycze koło Czernihowa.

T'äp'ler uže n'ä hl'äd'lať suxlix čäfwärhuōu, u nas klažuf wūōl'nä, a xtō hārāz'kli na wār'lačuīä tak űbžnā: uōlhā, klažuf xōf luž'fēf, xōf luz'āi'fā swlatāi'uf, n'äs'uf hār'f'blku i xl'f'bb: jāk pāplirād hār'f'blku, tak huōrkā-tā bluďā ũže, a xl'f'bb, to dōbre bluďā žif. P'it'ajuf: ti n'ä zabluďilā awlečkā n'lašā, d'f'byki ti n'ä mōžnā nan'āf?, šuka'm; atk'la-zuīf: a mōžā i zabluďilā, abō: hādli māllijā, fli n'ām'la čahōs': pād'luški t'i kážuš'k'la? tri kāušli zbiū. (тричі гарбуза дістав). Pām'lijučā mālad'lijā, pak'lan'āicā b'afka, m'āteci, tādi idē mālad'lijā na zmōwini zwať r'ōdičāū, a māladli swāi'lix. Māladōhā ruōd pās'ladēf zā stuōf, b'afkā i m'at'i dajle pād'larki. Xtō nā hōmli, xto hlōmel', n'ä razbār'eš. xtō nā dlōghā, a xtō dōlhā. Sm'f'fā šōb kal'ladnimi s'wāt'klami nā dwuōrn'ā nās'lit'. kur'lat slip'l'uf kut'lu, šōb(p)pa čužlim dwar'lam n'ä xād'ili. pādka-p'ladni wlečār xōdēf klul'ā ščit'at': kuōf-kāl'licā, ti bluďā mālad'licā? kāl'is' mlat'ār'naj'f hājki n'ä zn'al'i. zāhad'laū'aj'uf, hād'lujuf husak'la, šōb dlōbre hus'lat hl'ed'f'ū. jāk tlōn'én'kā i wis'ōkā, tā klažuf' zliglā aw' lečāk strih'uf, tādi str'ližki p'juf...

Курило О., Фонетичні та деякі морфологічні особливості говірки села Хоробричів. Київ 1944, str. 83. — Карский, str. 182—183.

Nr 127. Gwara czernichowska. Wieś Komariwka, rejon dobriański.

Казка.

жиу д'іед і баба || у йіх буў син Іван || зад'умау шоб д'іед зд'елаў ч'оўн'ік | йон пай'ед'е^a р'ібу лав'іт' || д'іед зд'елаў чов'е^ан | і пай'ехаў Іван р'ібу в'уд'іт' || а баба прин'есла сн'едат' йе^aму на м'оре^a || начал'а йаг'о гук'ат' | Іван'ка мул'ав'ан'ка | ти па м'ору й'ез'д'іш | ти р'ібку л'овіш | припливі к бере^aж'очку к жоўтаму п'е^aс'очку | йа таб'е сн'ед'ат' прин'есла || приплиў | р'ібу адд'аў | пасн'едаў і зн'оў пāплиў ||

подслухала в'іед'ма | пришл'а к бере^aгу і ст'ала гук'ат' | Іван'ка мул'ав'ан'ка | ти по м'ору й'ез'д'іш | ти р'ібку л'овіш | припливі к бе^aреж'очку | жоўтаму п'е^aс'очку | йа таб'е сн'ед'ат' прин'есла ||

Ів'ан припліў | аж то н'е м'атка || Ів'ан к'аже | бр'ешеш | то н'е м'атка
 с т'он'е'нк'ім галаск'ом || тади в'іед'ма подслухала і загук'алас'а Ів'ана || Ів'ан
 припліў | а йан'а за йаг'о да у м'еш'ок да й пан'е'сла || прин'есла дад'ому |
 загад'ала д'юцци свай'ой п'іеч тап'іт' | шоб Ів'ана Ал'енка ісп'екла | а
 а сам'а пашл'а по гас'т'ей || Ів'ан поч'уў | да й к'аже | бр'ешеш | йа таб'е сп'ёк'у ||
 затап'іла Ал'ена п'іеч' да к'аже | сад'іс' Ів'ан на лап'ату йа т'е'б'ё ук'іну
 у п'іечку || а Ів'ан к'аже | пак'аж'и || от Ал'енка с'ела на лап'ату | дак Ів'ан йе'й'е
 у п'іеч' | і зам'азаў гл'інайу | а сам на віс'оки й'асакор ||

Zapisano w r. 1951.— Żyłko, str. 223.

№ 128. Gwara mozyrska. Miasteczko Turów.

Жылі дв'ое бедных людзей, жуонка и чоловік; у их родзілоса дзіця
 и нхт'о не хоц'эў хрысцішці. Одзін старец прішоў и каже: „даце я перехрышчу“,
 Вуоны далі. Вуон понюос и перехрысціў и прынюос за пол'ох три копейки.
 И сказаў старец: „Через гуод вы мне принесец'е пирог'и, а будзе ўр'еме, кол'и
 клубочок прикоцицца“. На другій дзень вуоны ўст'али и погледз'ели, гдзе старец
 полож'ыў три копейки, аж там копа гр'ошей. Пройшоў гуод; вуоны ўзел'и гр'о-
 шей; пойшли и купили мук'и и спекли пирог'уў. Прикоциўса клубочок, чоловік
 уз'яў пирог'и и пайшоў за тым клубочком. Йшоў, йшоў и прійшоў к такуой горы;
 клубочок поўёў ёго на т'ую гору, на туюй горы стоіць такій сад, а у тым саду
 стоіць такая х'ата! И бояўся вуон іц'и у хату. Старец выйшоў з хаты и сказаў:
 „Кум, хадзи сюды!“ Кум войшоў. Старец даў ем'у ісци, вуон наеўса. Старец
 поўёў ёго у такій сад и прішли к п'еклу...

Материалы для изучения с.-м.-р. говоров, вып. II, нр 5.

Карский, str. 161—162.